

Верховний
Суд

Правові позиції
Верховного Суду
щодо справ за участю Фонду
гарантування вкладів фізичних
осіб

Олена Кібенко,
суддя Великої Палати Верховного Суду

Київ, 06 листопада 2020 року

I. Юрисдикція спорів за участю вкладників та ФГВФО (оцінка правильності підходу ВП ВС, сформованого у 2018 році);

II. Проблематика розгляду спорів за позовами ФГВФО до пов'язаних осіб банку (акціонерів, керівників);

III. Доцільність судового контролю за діями ФГВФО (повернення до класичної процедури банкрутства);

IV. Проблеми “недоліквідованих” банків (що робити з банками, щодо яких суд скасував рішення НБУ про виведення з ринку)

I.

Юрисдикція спорів за участю
вкладників та ФГВФО:

чи правильно був обраний у 2018
році підхід до розгляду таких спорів?

Адміністративна юрисдикція

- Постанова Пленуму ВАСУ «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів» від 20.05.2013 №8

Господарська юрисдикція

- Постанова ВСУ від 15.06.2016 у справі №826/20410/14 про включення вкладника в перелік вкладників, які мають право на повернення коштів за вкладом за рахунок Фонду

Цивільна юрисдикція

- Постанова ВСУ від 09.11.2016 у справі №727/7647/15-ц про стягнення коштів за договором строкового банківського вкладу

Адміністративна
юрисдикція

постанова ВП ВС від
12.04.2018 у справі
№820/11591/15

- Сума вкладу до 200 тис. грн.
– гарантовані вимоги
(вимога вкладника до ФГВФО
який діє як суб'єкт владних
повноважень)

Господарська чи
цивільна юрисдикція
(залежно від статусу
вкладника)

постанова ВП ВС від
23.05.2018 у справі
№910/7983/17

- Сума вкладу понад 200 тис.
грн. – акцептовані вимоги
(вимога кредитора до банку,
уповноважена особа чи Фонд
діють як керівник банку)

Проблемні питання:

- 1) гарантовані та акцептовані вимоги вкладника розглядаються судами різних юрисдикцій (замість одного спору – два);
- 2) стягнення інфляційних втрат, 3% річних з ФГВФО в адміністративній юрисдикції неможливе;
- 3) скорочені строки звернення до суду в адміністративній юрисдикції;
- 4) плутанина з відповідачами (банк, ФГВФО, уповноважена особа Фонду);
- 5) задоволення позову про включення вимоги вкладника до Реєстру гарантованих вимог не дає можливості стягнути кошти у примусовому порядку.

II.

Проблеми розгляду спорів за
позовами ФГВФО до пов'язаних з
банком осіб
(акціонерів та керівників банків)

Спiр за позовом ФГВФО, що дiє вiд iменi банку, про вiдшкодування пов'язаними з банком особами завданої ними шкоди банку пiдлягає розгляду за правилами господарського судочинства.

Постанова ВП ВС вiд 19 червня 2018 року у справi
№ 757/75149/17-ц

Дві прецедентні справи на розгляді ВП ВС:

Справа №910/11027/18 за позовом ФГВФО про стягнення збитків з пов'язаних осіб ПАТ «АБ «УКООПСПІЛКА» (керівників банку)

Справа №761/45721/16-ц за позовом вкладника до акціонера банку про відшкодування шкоди - втрата вкладу у банку «Фінанси та кредит» (ухвала КЦС ВС у справі № 761/45721/16-ц)

Проблеми:

- 1) позовна давність – з якого моменту починається перебіг;
- 2) хто може звертатися з позовом (тільки ФГВФО чи також вкладник);
- 3) склад делікту (зокрема, розмір шкоди, тягар доведення вини), належні докази;
- 4) зміни законодавства;
- 5) неправомірні дії НБУ та ФГВФО (зв'язок із завданою шкодою);
- 6) у чиїх інтересах діє ФГВФО – банку чи кредиторів, кому завдана шкода;
- 7) чи можна стягнути шкоду після ліквідації банку.

III.

Що робити з банками, щодо яких суд скасував рішення НБУ про виведення з ринку шляхом ліквідації?

1 крок

- Постанова ВП ВС у справі № 925/698/16 від 10.12.2019 (20 суддів у складі, 9 - не погодилися з рішенням).

2 крок

- Закон України від 13.05.2020 № 590-ІХ “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів регулювання банківської діяльності” (“Антиколомойський закон”)

Банк "Базис"

Справа №826/2238/13-а: визнано протиправною та скасовано постанову Правління НБУ №357 від 23.08.2012 "Про відкликання банківської ліцензії та призначення ліквідатора ПАТ "Акціонерний комерційний банк "Базис" (м. Харків)» (постанова ОАСК від 14.08.2014, залишена без змін ухвалою КААС 21.10.2014 та ухвалою ВАСУ від 24.12.2014)

Справа №905/1328/17: зроблено висновок про відсутність підстав для визнання кредиторських вимог ФГВФО до Банку «Базис» в розмірі більш як 277 млн грн (виплати вкладникам) (постанова КГС ВС від 14.11.2018)

Справа № 910/6175/19 щодо відшкодування шкоди в розмірі більш як 277 млн грн. позивач – ФГВФО, відповідач – НБУ (на розгляді ВП ВС)

IV.

Чи потрібен судовий нагляд
за діями ФГВФО?
(повернення до класичної
процедури банкрутства)

Загальна процедура банкрутства

- Ініціатор – кредитор чи боржник
- Виконавець – арбітражний керуючий
- Контроль – господарський суд
- Кодекс України з процедур банкрутства

Адміністративна процедура виведення банку з ринку

- Ініціатор – НБУ (чи був банк неплатоспроможним?)
- Виконавець – ФГВФО
- Контроль - ?
- Закони України «Про банки і банківську діяльність» та «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»

Справа щодо конституційності Закону “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб”

У липні 2015 року ВСУ звернувся до КСУ з конституційним поданням **N 201-2157/0/8-15** розглянути питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” від 23 лютого 2012 року № 4452–VI зі змінами.

ВСУ вважав, що Закон не відповідає вимогам статті 6, частини першої статті 8, частини четвертої статті 13, статей 21, 22, частин першої, четвертої, п'ятої статті 41 Конституції України (передання регуляторних повноважень НБУ Фонду, який не є державним органом; змінена черговість задоволення вимог кредиторів банку на користь Фонду).

КСУ зняв з порядку денного на 03.11.2020 справу про конституційність Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб".

Наслідки неконституційності?

Верховний
Суд

Дякую за увагу!